

מטעם 217 לפרשת וישב
 רמזים בטעמי המקרא בפרשה

מהספר העתידי **רמזי טעם עם טעם לשב"ח** מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

לע"נ אמי מורתי מי שרה אסתר בת הרב שמואל מאיר הכהן (מהרש"מ הכהן הולנדר) נלב"ע כ"ה בכסלו התשס"ז.

וַיִּסְפָּר אֶל אָבִיו וְאֶל אֶזְרָיִל וַיִּגְעַר-בּוֹ אָבִיו וַיֵּאמֶר לוֹ (בוונזו - זקף קטן, מונזו - זקף קטן) מִה הַחֲלוּם הַזֶּה אֲשֶׁר זָכַמְתָּ הַבּוֹא נְבוֹא אֲנִי וְאַמְךָ וְאַזְרִיךָ לְהַשְׁתַּחֲוֹת לָךְ אֶרְצָה (בראשית לו, י)

רבי אליהו הכהן האתמרי מבאר¹ את הטעם **זקף קטן**, שהוא טעם מפסיק, המופיע פעמיים, כשתי אמירות נפרדות, אחת בנוכחות האחים ואחת ליוסף בלבד: "קשה כיון שכל החלומות הולכים אחר הפה² איך יעקב גער בו ... כאמרו שאי אפשר וכי 'הבוא נבוא'. אמנם נראה שהכוונה הפך מהמובן ממשטו. אביו גער בו לפני אחיו כדי שלא יתקנאו בו, אך אחר זה אמר יעקב ליוסף בינו לבין עצמו מה החלום הזה אשר חלמתי, והכוונה כמו (תהילים לא, כ) מה רב טובך אשר צפנת, כלומר **מה גדול חלום זה**. בודאי שזה מורה שהבוא נבוא אָנִי וְאַמְךָ וְאַזְרִיךָ לְהַשְׁתַּחֲוֹת לָךְ אֶרְצָה.

ואמר 'אֶרְצָה' כלומר אעפ"י שאמך אֶרְצָה, שכבר מתה, הדברים מגיעים לבלהה. ואף שחז"ל פירשו שלא ידע יעקב שהדברים מגיעים לבלהה, שבעים פנים לתורה.

ולרמז למה שפירשנו שדיבר יעקב ביוסף אחרי שגער לו בפני אחיו, שהנה בעל הטעמים שם טעם **זקף קטן באביו וזקף קטן במלת ויאמר לו**, לפסוק (=להפסיק) שני פעמים, לרמז על שתי פעמים שהיה דבור יעקב ביוסף. אחד בפני אחיו ואחד בינו לבינו. ע"כ.

ונרמז בטעמים: אפשר, כהמשך לדברי רבי אליהו הכהן, שהטעמים **וַיִּגְעַר-בּוֹ אָבִיו וַיֵּאמֶר לוֹ מונח - זקף קטן, מונח - זקף קטן**, רומזים שיעקב דיבר **במנוחה**, והגערה היתה רק כדי להרגיע את האחים, בבחינת המובא בדברי רבי משה חיים לוצאטו, רמח"ל, בספר **מסילת ישרים** (פרק יא - בפרטי מדת הנקיות) :

"והנה אפילו לדבר מצוה הזהירונו ז"ל (שבת לד) שלא לכעוס, ואפילו הרב על תלמידו **והאב על בנו**, ולא שלא ייסרם, אלא ייסרם אך מבלי כעס, כי אם להדריך אותם בדרך הישרה, והכעס שיראה להם יהיה **כעס הפנים לא כעס הלב**, ואמר שלמה (קהלת ז, ט) אל תבהל ברוחך לְכַעֵס וגו'".

שלום המאירי

וַיִּגְעַר בּוֹ אָבִיו וַיֵּאמֶר לוֹ בְנֵה (תביר) הַחֲלוּם הַזֶּה אֲשֶׁר זָכַמְתָּ (בראשית לו, י)

הרמב"ן מבאר שהמלה 'מה' כאן פירושה 'אינו כלום': מה החלום הזה אשר חלמת, כמו מה אדם ותדעהו (תהלים קמד ג), כלומר מה החלום הזה, **אינו כלום** שתגידנו, כי אינם אלא דברים בטלים. ע"כ.

¹ **עיני העדה א**, רבי אליהו הכהן האתמרי, אזמיר תרכג - כד, דף נ עב.

² **ברכות נה עב**. כלומר התגשמותם היא לפי מה שהפותר אותם אומר בפיו.

³ ראה עוד (שמות טז, ז): ונחנו מה פי תלוננו {תלינו}, באר **רמב"ן**: "אבל הוא כמו מה אנוש כי תזכרנו (תהלים ח, ה), מה אדם ותדעהו (שם קמד, ג), כי במה נחשב הוא (ישעיה ב, כב) וזאת דרך ענוה, כי מה אנחנו שתליתם עלינו שהוצאנו אתכם מארץ מצרים, הן אנחנו אין ופעלינו הבל".

מטעם 217 לפרשת וישב
 רמזים בטעמי המקרא בפרשה

מהספר העתידי **רמזי טעם עם טעם לשב"ח** מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

ונרמז בטעמים: **מָה** (תביר) הַחֲלוּם הַזֶּה אֲשֶׁר חִלַּמְתָּ, הַחֲלוּם כִּאִילוֹ שְׂבוּר וְאִינוֹ נֶכּוֹן, 'כשם שאי אפשר באמך, כך השאר הוא בטל' (רש"י).

שלום המאירי

וַיִּגְעַר בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לּוֹ מַה הַחֲלוּם הַזֶּה אֲשֶׁר חִלַּמְתָּ הַבּוֹא **נְבוֹא** (רביעי) אֲנִי וְאִמְךָ וְאִזְיֶיךָ לְהַשְׁתַּחוּת לְךָ אֶרְצָה (בראשית לז, י)

רבי ישראל אהרן קלצקין, מעדני הפרשה, מבאר שהטעם הבוא **נְבוֹא** (רביעי), רומז לארבע פעמים שהאחים השתחוו לפני יוסף: ברדתם למצרים לשבר אוכל לראשונה, בבואם בשנית בנתינת המנחה, בתשובתם על שאלת שלום אביהם, אחר קבורת יעקב כשביקשו רחמים⁴.

גם באו ארבע פעמים אל יוסף: פעמיים בירידתם למצרים לשבר אוכל, בבואם עם יעקב, אחר קבורת יעקב.

וַיִּגְעַר בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לּוֹ מַה הַחֲלוּם הַזֶּה אֲשֶׁר חִלַּמְתָּ הַבּוֹא **נְבוֹא** (מנוח רביעי) אֲנִי וְאִמְךָ וְאִזְיֶיךָ לְהַשְׁתַּחוּת לְךָ אֶרְצָה (בראשית לז, י)

במסכת ברכות (דף לד עב) מבואר מה היא השתחואה: "השתחואה זו פשוט ידים ורגלים שנאמר הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחות לך ארצה". ע"כ.

ונרמז בטעמים: **הַבּוֹא נְבוֹא** (מנח רביעי) אֲנִי וְאִמְךָ וְאִזְיֶיךָ לְהַשְׁתַּחוּת, הַבּוֹא נְבוֹא לְהוֹיֹת כֹּל הָאֲרָבֶּה, יד"ים ורגליים, מוֹנְחוֹת על הארץ.

שלום המאירי

וַיִּקְרָאוּ בּוֹ אֶזְרָא וְאָבִיו **שִׁמְר** (מארכא) אֶת הַדְּבָר (בראשית לז, יא)

רש"י מבאר: "שמר את הדבר - היה ממתין ומצפה מתי יבא וכן (ישעיה כו) שומר אמונים וכן (איוב יד) לא תשמור על חטאתי לא תמתין". ע"כ.

ונרמז בטעמים: **שִׁמְר** (מארכא) אֶת הַדְּבָר, היה ממתין, על אף אריכות הזמן, מתי יבוא הדבר.

שלום המאירי

⁴ הערה (ש. ה): אמנם מזכרה עוד פעם. במדרש רבה בראשית - פרשה פד פסקה י [ט]: "והנה קמה אלומתי וגם נצבה והנה תסובינה אלומותיכם כנגד ה' פעמים שהן עתידין להשתחוות לו". (ראה שם בפירוש מתנות כהונה). חמש לשונות השתחואה ונפילה מזכרות לקמן: (מ"ב ו'): ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה. (מ"ג כ) וישתחוו לו ארצה. (מ"ג כ"ח) ויקדו וישתחוו. (מ"ד י"ד) ויפלו לפניו ארצה. (מד, נ') וילכו גם אחיו ויפלו לפניו. ע"כ. רבי ישראל אהרן קלצקין, מציע הבדל: הנפילה של אחר מעשה הגביע היתה של תחנונים ולא של כבוד.